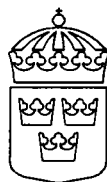

Lagutskottets yttrande

1993/94:LU4y

Ändringar av EES-avtalet m.m.

1993/94
LU4y

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 14 april 1994 berett samtliga utskott tillfälle att avge yttrande över proposition 1993/94:203 om ändringar av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) m.m. i de delar som har samband med resp. utskottsområde jämte motioner.

Lagutskottet, som har beslutat avge yttrande i ärendet, får anföra följande.

Inledning

I propositionen läggs fram förslag om bl.a. godkännande av ändringar i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) som har fattats av Gemensamma EES-kommittén. Besluten innebär dels ändringar i ett flertal bilagor till EES-avtalet, dels ändringar i ett par av avtalets protokoll. Ändringarna i bilagorna innebär att ytterligare ett antal rättsakter tas in i EES-avtalet. Dessa rättsakter har antagits av EG under tiden den 1 augusti 1991—den 31 december 1993. Rättsakterna uppgår till närmare femhundra och täcker i stort alla de sakområden som ingår i EES-avtalet. I fråga om övervakningsavtalet har vissa protokoll ändrats.

Vidare läggs i propositionen fram förslag till de ändringar i lagen (1992:1317) om ett europeiskt samarbetsområde (EES) som föranleds av ändringarna i EES-avtalet och i övervakningsavtalet. Förslag till ändringar i ett ytterligare antal lagar som anknyter till EES-avtalet läggs också fram. Flertalet ändringar föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Av de i propositionen framlagda lagförslagen berör tre lagutskottets beredningsområde, nämligen förslaget till lag om ändring i produktsäkerhetslagen (1988:1640), förslaget till lag om ett europeiskt miljömärkningssystem och förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1232) om märkning av hushållsapparater (lagförslagen 13—15). Förslagen behandlas i propositionen i avsnitt 14 (Civildepartementet). I den mån annan lagstiftning inom utskottets beredningsområde inte redan är anpassad till vad som skall gälla enligt Gemensamma EES-kommitténs beslut förutsätter utskottet att sådana förslag kommer att läggas fram i

särskild ordning. I vilka hänseenden detta kommer att ske inom Justitiedepartementets verksamhetsområde redovisas i avsnitt 5 i propositionen.

Med anledning av den kritik som framförts av Gudrun Schyman m.fl. (v) i den med anledning av propositionen väckta motionen vill utskottet inledningsvis framhålla att de ovan angivna lagförslagen beretts i sedvanlig ordning. Sålunda har förslaget till ändringar i produktsäkerhetslagen föregåtts av en utredning, Produktsäkerhetsutredningen, som i september 1993 presenterat sitt arbete i delbetänkandet (SOU 1993:88) Produktsäkerhetslagen och EG. I utredningsdirektiven, som beslutades för över ett år sedan, finns en översiktlig presentation på svenska av EG:s produktsäkerhetsdirektiv. Betänkandet har remissbehandlats. Frågan om vilka lagstiftningsåtgärder som behövs för att införliva EG:s miljömärkningsförordning med svensk rätt har på Civildepartementets uppdrag utretts av en särskild utredare. Uppdraget redovisades i en promemoria den 1 december 1993. Promemorian, som bl.a. innehåller en genomgång på svenska av huvudpunkterna i förordningen, har remissbehandlats. När det gäller de i propositionen föreslagna ändringarna i lagen om märkning av hushållsapparater har i september 1993 inom Civildepartementet upprättats en promemoria med förslag till de ändringar i lagen som behövs för att införliva det nya s.k. energidirektivet i svensk rätt. Också denna promemoria har remissbehandlats.

Utskottet övergår därmed till att under skilda rubriker ta upp de för utskottets del aktuella lagförslagen.

Produktsäkerhet (avsnitt 14.2)

Bland de nyttillkomna rättsakterna som enligt Gemensamma EES-kommitténs beslut skall omfattas av EES-avtalet hör produktsäkerhetsdirektivet (92/59/EEG). Genom direktivet åläggs medlemsländerna att genomföra vissa åtgärder för att införa enhetliga regler om produktsäkerhet i syfte att främja fri rörlighet av säkra produkter på den gemensamma marknaden. Direktivet beslutades av EG:s ministerråd år 1992 och träder i kraft den 29 juni 1994.

I Sverige regleras produktsäkerhet i produktsäkerhetslagen (1988:1604), som trädde i kraft den 1 juli 1989 (prop. 1988/89:23, bet. LU13, rskr. 61). Lagen syftar till att motverka att farliga varor och tjänster orsakar person- och egendomsskador. Produktsäkerhetslagen tillämpas i fråga om sådana varor och tjänster som tillhandahålls i näringsverksamhet och som konsumenterna i inte obetydlig omfattning utnyttjar eller kan komma att utnyttja för enskilt bruk. För att motverka att farliga varor och tjänster förorsakar person- och sakska-
dor kan en näringsidkare med stöd av lagen åläggas att lämna säkerhetsinformation, förbjudas att tillhandahålla produkten i fråga, åläggas att lämna varningsinformation samt åläggas att återkalla produkten. Återkallelse av varor kan ske i tre olika former, nämligen som rättelse, utbyte eller återgång (8 §). I fråga om tjänster kan endast rättelse eller

ersättning för rättelse komma i fråga (9 §). Ett åläggande om återkallelse kan endast omfatta återkallelse från den som innehar varan eller egendom som tjänsten avsett för att bruka den.

I propositionen gör regeringen bedömningen att produktsäkerhetslagen i förening med viss annan lagstiftning i huvudsak uppfyller de krav som produktsäkerhetsdirektivet ställer upp. På en punkt anser regeringen dock att lagen behöver ändras för att bättre överensstämma med direktivet, nämligen när det gäller möjligheterna till återkallelse. I propositionen framläggs därför förslag om ändringar i 8 och 9 §§ produktsäkerhetslagen.

Till skillnad från produktsäkerhetslagen innehåller EG-direktivet inte någon begränsning i fråga om från vem eller vilka återkallelse kan ske. Direktivet anger endast att det skall vara fråga om varor "på marknaden" (artikel 6). Enligt regeringens mening kan direktivet inte läsas på annat sätt än att en farlig vara skall kunna återkallas så snart den lämnat tillverkaren eller importören, dvs. även om den befinner sig i ett senare säljled och inte hunnit ut till konsumenten. När det gäller återkallelse av en vara som inte är säker är således de svenska reglerna mer restriktiva än direktivets. Direktivet ger således, enligt regeringens bedömning, i detta avseende på sitt sätt ett starkare konsumentskydd.

Mot denna bakgrund föreslås i propositionen att produktsäkerhetslagen (8 §) ändras så att det blir möjligt att återkalla varor även från andra än brukarna. Förslaget innebär att det blir möjligt att återkalla varor även från t.ex. detaljister. Eftersom en likartad reglering om återkallelse finns beträffande tjänster som avser egendom och för att undvika gränsdragningsproblem bör, enligt regeringens mening, en motsvarande ändring göras också för tjänster (9 §), trots att detta inte påkallas av direktivet. Förslaget innebär således att det blir möjligt att återkalla tjänster som avser egendom även om den egendom som tjänsten avser inte nått brukaren.

Lagändringen skall träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Utskottet förordar att det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i produktsäkerhetslagen tillstyrks.

Miljömärkning (avsnitt 14.3)

Sedan hösten 1989 finns det i Sverige ett system för frivillig och enhetlig positiv miljömärkning. Systemet har tillkommit i nordisk samverkan och bygger på enhetliga nordiska kriterier, vilka fastställs av ett särskilt samordningsorgan under Nordiska ministerrådet (prop. 1989/90:25, bet. LU13, rskr. 81). Medel för verksamheten tillhandahålls i viss del över statsbudgeten. Utöver detta miljömärkningssystem — svanmärkningen — finns numera också andra frivilliga system för miljömärkning, t.ex. Bra Miljöval, som sedan år 1989 drivs av Naturskyddsföreningen i samarbete med representanter för handeln.

Inom EG gäller sedan våren 1992 ett gemensamt miljömärkningssystem. Systemet har införts genom rådets förordning (EEG) nr 880/92 av den 23 mars 1992 om ett gemenskapsprogram för tilldelning av miljö-

märke. Förordningen är en av de nytillkomna rättsakterna som enligt Gemensamma EES-kommitténs beslut skall omfattas av EES-avtalet. EG:s miljömärkningsförordning syftar till att skapa ett enhetligt och effektivt miljömärkningssystem som skall främja tillverkning av och efterfrågan på de produktalternativ som är minst miljöbelastande. Syftet skall uppnås genom att produkter som i jämförelse med andra liknande produkter är mindre skadliga för miljön kan tilldelas ett miljömärke i form av en stiliserad blomma. Miljömärket kan efter ansökan tilldelas produkter som uppfyller vissa fastställda miljökriterier. Även om målet för EG-förordningen är att på sikt skapa ett enhetligt system för miljömärkning hindrar den inte förekomsten av andra system.

Till följd av EES-avtalet och EES-lagen (1992:1317) är Sverige förpliktat att införa EG-förordningar i den nationella rättsordningen genom inkorporering. I propositionen föreslås därför att den aktuella EG-förordningen inkorporeras genom en särskild lag — lag om ett europeiskt miljömärkningssystem — som avses träda i kraft den dag regeringen bestämmer. I likhet med vad som gjorts i andra liknande fall föreslås att inkorporeringslagen skall innehålla regler om vilka anpassningar som skall göras för att EG-reglerna skall kunna tillämpas inom EES. Vidare föreslås att regeringen i lagen bemyndigas att meddela föreskrifter om de kriterier som skall vara uppfyllda för att en produkt skall få märkas med EG:s miljömärke (5 §) samt utse ett behörigt organ i Sverige (4 §).

Vad gäller förslaget till 4 § konstaterar utskottet att artikel 9.1 i förordningen möjliggör att fler än ett organ utses. För att få till stånd en bättre överensstämmelse mellan artikel 9.1 och 4 § i lagförslaget förordar utskottet att lagrummet får följande lydelse: "Organ som avses i artikel 9.1 bestäms för Sveriges del av regeringen."

I övrigt finns det från lagutskottets utgångspunkter inte några hinder mot att förslaget till lag om ett europeiskt miljömärkningssystem antas i enlighet med vad som föreslås i proposition 1993/94:203.

När det gäller kostnadskonsekvenserna bedömer regeringen att kostnaderna för själva tilldelningen av EG:s miljömärke bör kunna täckas med avgifter. Däremot förutsätts att kostnaderna för Sveriges deltagande i utvecklingen av EG:s system i fråga om nya produktgrupper och kriterier bör täckas av staten inom ramen för anslaget C 5 — Stöd till miljömärkning av produkter (se bet. 1993/94:LU21). Hur stora resurser som bör avsättas för det statliga engagemanget kommer regeringen att överväga senare.

Utskottet konstaterar att vad som föreslås i propositionen i vart fall inte omedelbart påverkar det nordiska miljömärkningssystemet eller andra inhemska system. Nationella miljömärkningssystem kommer att få finnas parallellt med EG:s åtminstone fram till år 1997, då EG:s system skall utvärderas. En särskild fråga inför den närmaste framtiden blir emellertid hur de statliga medel som utgår som stöd till miljömärkning av produkter skall fördelas mellan det nordiska och det europeiska systemet. Utskottet förutsätter att regeringen noga överväger

denna fråga liksom att regeringen snarast möjligt utser det eller de organ som enligt artikel 9.1 bl.a. skall ansvara för fullgörande av de uppgifter som anges i förordningen.

1993/94:LU4y

Märkning av hushållsapparater (avsnitt 14.4)

Genom lagen (1992:1232) om märkning av hushållsapparater har i enlighet med EES-avtalet bl.a. rådets direktiv 79/530/EEG av den 14 maj 1979 om märkning som anger hushållsapparaters energiförbrukning införlivats i svensk rätt (prop. 1992/93:34, bet. LU13, rskr. 49). Direktivet har emellertid hösten 1992 ersatts av ett nytt direktiv i samma ämne, nämligen rådets direktiv den 22 september 1992 om märkning och annan produktinformation som anger hushållsapparaters förbrukning av energi och andra resurser (92/75/EEG). Gemensamma EES-kommittén har beslutat att det nya direktivet skall omfattas av EES-avtalet.

Det nya direktivet innebär en del ändringar och en rad skärpningar i fråga om kraven på information. Medan det gamla direktivet omfattade endast information om hushållsapparaters energiförbrukning omfattar det nya direktivet också information om andra resurser, t.ex. vatten och kemikalier. Vidare införs genom det nya direktivet ett obligatoriskt krav på information i de avseenden och på det sätt som anges i särskilda genomförandedirektiv för olika slag av apparater. Innebörden av direktivet är närmare redovisat i propositionen (avsnitt 14.4.2).

I propositionen föreslås att lagen om märkning av hushållsapparater ändras så att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer kan meddela de föreskrifter som behövs för att det nya direktivet skall kunna införlivas i svensk rätt. Förslaget innebär ändringar i 1—4 och 6 §§.

Vad som sålunda föreslås föranleder inga erinringar från utskottets sida. Den föreslagna ordningen för den ytterligare normgivning som nu behövs överensstämmer med vad utskottet godtagit i samband med lagens tillkomst och med vad som gäller på andra konsumentområden (se bl.a. bet. 1992/93:LU12 om märkning av textilier och bet. 1992/93:LU11 om ändringar i livsmedelslagen med anledning av EES-avtalet).

Med det anförda förordar utskottet att propositionen också i nu behandlad del tillstyrks.

Mot bakgrund av vad sålunda anförts har utskottet från sina utgångspunkter ingen erinran mot att riksdagen godkänner att EES-avtalet ändras på sätt som föreslås i propositionen.

Stockholm den 3 maj 1994

1993/94:LU4y

På lagutskottets vägnar

Maj-Lis Lööw

I beslutet har deltagit: Maj-Lis Lööw (s), Margareta Gard (m), Bengt Harding Olson (fp), Inger Hestvik (s), Bengt Kronblad (s), Gunnar Thollander (s), Lars Andersson (nyd), Hans Stenberg (s), Stig Rindborg (m), Carin Lundberg (s), Lennart Fridén (m), Per Erik Granström (s), Maud Ekendahl (m), Stina Eliasson (c) och Kenneth Lantz (kds).